

ЛІТЕРАТУРА

1. История Latvijas Loto // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://www.latloto.lv/ru/par-latvijas-loto/vesture>
2. Играть в лотерею с нового года станет сложнее // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://rus.delfi.ee/press/mk_estonia/igrat-lotereyu-s-novogo-goda-stanet-slozhnee?id=73511503

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА НАУК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЦИКЛУ

RELATIONSHIP OF ADMINISTRATIVE LAW TORT UKRAINE AND SCIENCES CYCLE OF ADMINISTRATIVE LAW

Миколенко О.І.,
д.ю.н., професор,

завідувач кафедри адміністративного та господарського права
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Процес удосконалення адміністративно-деліктного законодавства, який більше двадцяти років поступово проводиться в нашій державі, з самого початку був приречений на невдачу. Пояснюється це тим, що кінцевий результат вдосконалення будь-якої сфери національного законодавства завжди залежить від якісної підготовчої наукової роботи та відповідної законодавчої техніки. На жаль ні перше, ні друге в повному обсязі не враховано сьогодні в сфері адміністративно-деліктного законодавства України.

Взагалі удосконалення адміністративно-деліктного законодавства може відбуватись у два способи – шляхом систематизації адміністративно-правових норм (кодифікація, інкорпорація і ін.) та шляхом розвитку цієї галузі законодавства (інновелізація, рецепція, наступництво і ін.). Але всі окреслені нами шляхи удосконалення адміністративно-деліктного законодавства не можуть відбуватись без відповідного наукового забезпечення. Як без електричної енергії немає сенсу в існуванні електричних приборів, так без юридичної науки відсутній сенс у існуванні законів та підзаконних актів. При чому у суспільстві існує безліч уявлень про науку та її вплив на правотворчий процес. Якщо практичний працівник помітив прогалини у правовому регулюванні та пропонує змінити формулювання конкретної статті нормативно-правового акту, то в даному прикладі підставою для удосконалення законодавства стала не науково-дослідна робота, а життєвий та професійний досвід працівника. Тому зайвою вважаємо вимогу до дисертаційних робіт про те, що зміст таких праць повинен мати вихід на практику через формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства. Як правило, такі пропозиції є не результатом науково-дослідної роботи, а результатом узагальнення досвіду суб'єкта правозастосовної діяльності, який виходить на захист. Такий підхід до вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства дає можливість вирішувати одномоментні питання, але не дає можливості тактично, вже не кажучи, стратегічно мислити. Отже використання досвіду (особистого, національного, зарубіжного) в правотворчій діяльності без належного наукового обґрунтування, призводить до багатьох негативних явищ, які притаманні сучасному адміністративно-деліктному законодавству, – до неоднозначного тлумачення на практиці правових норм, до суперечностей і прогалин, до помилок в діяльності органів адміністративної юрисдикції, тощо.

Ще існує один важливий момент, на який ніхто не звертає увагу. Всі погоджуються з тезою про те, що слід розрізняти особу з дипломом про вищу освіту від особи, яка має необхідний рівень знань, підтверджених дипломом про вищу освіту. Сьогодні серед докторів юридичних наук опинилося багато людей, які є людьми з багатим практичним досвідом, але які мають лише загальне уяв-

лення про юридичну науку. Дуже рідко з першокласного футболіста, який особисто приймає участь у матчах, виходить першокласний тренер футбольної команди. Пояснюється це різним рівнем мислення та узагальнення професійної інформації. На жаль, цей аспект ігнорується при розробці важливих для суспільства нормативно-правових актів. До правотворчого процесу (сьогодні ці питання взагалі вирішуються без врахування думки науковців) залучаються люди з відповідним науковим ступенем, з багатолітнім практичним досвідом, але які не здатні узагальнити професійну інформацію в межах нормативно-правового акту таким чином, щоб зміст такого акту був доступним і зручним у використанні, позбавленим прогалин та являв собою єдину внутрішню узгоджену систему.

Всі намагання щодо систематизації чи удосконалення адміністративно-деліктного законодавства України приречені на невдачу, бо в Україні відсутні науки адміністративно-правового циклу, які б напрацьовували конкретні пропозиції щодо поліпшення норм чинного законодавства. Чому положення Кримінального кодексу України (далі КК України) і Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) якісно відрізняються від положень Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) як в матеріальній, так і в процесуальній його частинах? Відповідь проста. Зміст КК України і КПК України забезпечувався цілою низкою наук кримінально-правового циклу – кримінальне право, кримінальне процесуальне право, кримінологія і криміналістика. Тобто сформувалась корисний (дієвий) для правотворчої і правозастосовної діяльності взаємозв'язок кримінального права, кримінального процесуального права, кримінології і криміналістики, який проявляється у реальній можливості прогнозувати розвиток правотворчої діяльності щодо закріплення певних правових інститутів чи правових норм в КК України і КПК України, а також у збагаченні практичних працівників знаннями про механізм злочинної діяльності та про діяльність з розслідування і розкриття злочинів.

Чи можна теж саме стверджувати про науки адміністративно-правового циклу? Ні. Відсутність серед наук адміністративно-правового циклу науки, яка б досліджувала систему принципів і методів пізнання механізму вчинення адміністративних проступків та діяльність органів адміністративної юрисдикції з розслідування і розкриття адміністративних проступків, призводить до того, що склад адміністративного проступку закріплюється в Особливій частині КУпАП не шляхом опису його обов'язкових ознак, а через використання формулювань – «порушення встановлених правил», «порушення вимог законодавства», чи шляхом використання оціночних понять, що потребують офіційного тлумачення, – «безгосподарне використання», «екологічно не обґрунтоване здійснення захисту рослин» і ін.

Використання такої термінології і таких оціночних понять відбувається, в першу чергу, тому, що відсутня наука (і науковці), яка б займалася дослідженням механізмів вчинення таких адміністративних проступків (в науках кримінально-правового циклу такою наукою є криміналістика).

Є суттєві проблеми і з наступною наукою в циклі адміністративно-правових дисциплін – адміністративна деліктологія. Вважаємо, що реальні можливості адміністративної деліктології в Україні реалізовані сьогодні в недостатній мірі. Це пов'язано з тим, що вона до сих пір не зайняла свого місця серед інших юридичних наук, на що є цілий ряд причин: по-перше, її дослідження носили і носять загальний, а нерідко і абстрактний характер; по-друге, існує суттєвий розрив її зв'язку з практикою правоохоронних і інших органів, які забезпечують правопорядок в країні.

Наука адміністративно-деліктного права, якщо її розглядати як складову частину загальної науки адміністративного права, має сьогодні теж суттєві недоліки, які не дозволяють забезпечити законодавця відповідними науково-обґрунтованими пропозиціями. Пояснюється це тим, що вчені, з врахуванням певної специфіки, запозичують теоретичну конструкцію розуміння складу правопорушення у представників кримінального права. Цей факт, з одного боку, спрощує наукову діяльність представників адміністративного права при характеристиці складу адміністративного проступку, що дозволяє зосередитись виключно на практично-прикладних дослідженнях, з другого боку, такий процес автоматично викидає представників адміністративного права із сфери переосмислення концептуальних підходів щодо розуміння складу правопорушення, його елементів та ознак. Так виходить, що більшість праць, написаних у сфері адміністративно-деліктного права, є лише похідними дослідження по відношенню до загальнотеоретичних досліджень кримінального права. Тому такі праці і мають лише практичне значення, бо зосереджені на вирішенні конкретних практично-прикладних адміністративно-правових питань за допомогою доктри-

нальних положень кримінального права. Зрозуміло, що при цьому враховується специфіка адміністративно-правових явищ, які досліджуються на емпіричному рівні, але переконані, що в цілому адміністративне право та безпосередньо його правовий інститут «адміністративно-деліктне право» зможуть повноцінно розвиватись лише при здійсненні відповідних загальнотеоретичних досліджень, в тому числі, і в тій частині, яка пов'язана з системою знань про підстави адміністративної відповідальності. Сьогодні ж, наприклад, вчення про склад адміністративного проступку позбавлене конкретики і специфіки. Тобто в теорії адміністративного права пропонується запозичена з кримінального права теоретична конструкція (дається визначення складу, називаються його елементи, перераховуються їх ознаки), але відсутні поглиблені дослідження, які б розкривали специфіку прояву об'єктивних та суб'єктивних ознак складу адміністративного проступку в реальному житті та в правовому регулюванні.

Отже розвиток адміністративно-деліктного законодавства не можливий без розвитку наук адміністративно-правового циклу. Наука адміністративного права не може охопити собою всі питання, які пов'язані з вчиненням адміністративних проступків та порядком притягнення осіб до адміністративної відповідальності. Вона і так намагається хопити одночасно матеріально-правові і процесуально-правові явища, які в межах наук кримінально-правового циклу досліджуються самостійними науками кримінального права і кримінального процесуального права. Слабкий розвиток адміністративної деліктології, а також відсутність науки, яка б досліджувала систему принципів і методів пізнання механізму вчинення адміністративних проступків та діяльність органів адміністративної юрисдикції з розслідування і розкриття адміністративних проступків (в науках кримінально-правового циклу це криміналістика), не дають можливість запропонувати суб'єктам правотворчого процесу науково-обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства.